Paradoxurile parabolei iconomului necredincios (Lc. 16, 1-8)

Ilie MELNICIUC-PUICĂ

The Unjust Steward Parable (Lk 16: 1-8) raises several issues of biblical exegesis, about the virtue of morality that can win the kingdom of heaven. The outlined paradoxes stand in reference with the unfair use of master's wealth, the economic criteria of the loan and the conversion of property acquired in this world into the lasting values and wisdom of ministry.

Once the link between God and wealth has been identified, it is clear that it is unable to serve both masters and, as such, the problem becomes obvious.

„Şi zicea şi către ucenicii Săi: Era un om bogat care avea un iconom şi acesta a fost pîrît lui că-i risipeşte avuţiile. Şi chemîndu-l, i-a zis: Ce este aceasta ce aud despre tine? Dă-mi socoteala de iconomia ta, căci nu mai poţi să fii iconom. Iar iconomul a zis în sine: Ce voi face că stăpînul meu ia iconomia de la mine? Să sap, nu pot; să cerşesc, mi-e ruşine. Ştiu ce voi face, ca să mă primească în casele lor, cînd voi fi scos din iconomie. Şi chemînd la sine, unul cîte unul, pe datornicii stăpînului său, a zis celui dintîi: Cît eşti dator stăpînului meu? Iar el a zis: O sută de măsuri de untdelemn. Iconomul i-a zis: Ia-ţi zapisul şi, şezînd, scrie degrabă cincizeci. După aceea a zis altuia: Dar tu, cît eşti dator? El i-a spus: O sută de măsuri de grîu. Zis-a iconomul: Ia-ţi zapisul şi scrie optzeci. Şi a lăudat stăpînul pe iconomul cel nedrept, căci a lucrat înţelepţeşte."

Introducere

Parabola iconomului necredincios se găseşte numai în Evanghelia după Luca. Este aşezată în interiorul secţiunii lucanice unde se relatează călătoria Mîntuitorului din Galileea spre Ierusalim (Lc 9,51-19,27) şi succede pilda fiului risipitor (Lc 15, 11-32). Parabola este adesea considerată drept cea mai non-conformistă dintre toate pildele Evangheliilor sinoptice. Este extrem de ciudat cum figura principală a unei pilde, dintr-o persoană necinstită poate deveni model de urmat de către ceilalţi. El ar fi redus datoriile faţă de stăpînul său, fie prin eliminarea oricăror dobînzi cămătăreşti ascunse, fie prin eliminarea comisionului ce l-a pretins pentru sine anterior scrierii zapiselor.

BDD-A118 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

Parabola iconomului necredincios (Lc 16,1-8) sau „a iconomului nedrept" cum mai este cunoscută, prezintă cititorului unele probleme pe care învățații le-au multiplicat în nenumărate dificultăți de interpretare. Unii remarcă că „mai mult decît orice altă parabolă este de aşteptat ca aceasta să îşi păstreze misterul pentru viitoarele generații de exegeți din cauza multitudinilor dificultăți de interpretare"[1]. Dificultatea i-a determinat pe exegeții timpurii, printre care şi pe Sfîntul Chiril al Alexandriei, să susțină nepotrivirea în găsirea unor sensuri în fiecare detaliu al parabolei, ca şi cum aceasta ar ascunde morala parabolei:

„*Noi vom zice următoarele către cei iubitori de învățătură: parabolele ne aduc un înțeles pieziş şi lipsit de limpezime al lucrurilor folositoare nouă, cînd se examinează sensul lor pe scurt şi în chip superficial. Desigur toate părțile unei parabole nu trebuie să fie cercetate şi scrutate cu subiectivitate şi amănunțime, pentru ca nu cumva tîlcuirea să supere prin excesul său pe cei ce o ascultă întrucît merge dincolo de măsura cuvenită, şi de asemenea spre a nu provoca o vorbire întinsă şi lungă... Aşa stau lucrurile şi cu parabola de față. Căci de vrea cineva să arate în chip limpede, cine se înțelege de noi că este omul, care are un iconom defăimat sau cine sînt cei datornici, care îşi reduc şi îşi taie datoriile lor, şi apoi din ce pricină unul datorează ulei iar altul grîu, atunci interpretarea va fi obscură şi în acelaşi timp excesiv de lungă. Prin urmare nu toate părțile parabolei sînt de folos pentru înțelesul celor arătate şi exprimate în ea ci parabola trebuie luată şi acceptată ca un chip al unui lucru neapărat de trebuință, ce dă să înțeleagă în chip umbrit ceea ce este de folos ascultătorilor*"[2].

Probabil una dintre cele mai recente metodologii de studiere a parabolelor de genul celei despre „iconomul necredincios" este cea care aminteşte natura parabolei ca o experiență orală care are drept scop un răspuns sau o faptă din partea celui ce o aude sau o citeşte.

Mişcarea hermeneutică se centrează pe folosirea în mod convenabil a bunăstării materiale şi se mută de la contextul iconomului cu datoriile restante la contextul în care bunăstarea este folosită în beneficiul membrilor neprivilegiați ai comunității şi societății.

Iconomul este numit necredincios (de fapt „vicios" ar fi o traducere mai literară) pe parcursul parabolei, deşi istețimea sa, mai mult decît ticăloşia, aduc cuvinte de laudă din partea stăpînului.

Povestea unei slugi ce îşi întrece în isteține stăpînul şi este lăudat pentru acesta, este de asemenea întîlnită într-o povestire egipteană consemnată de Herodot în *Istorii* II.122. Aceasta este povestea lui Rhampsinitus (identificat cu Ramses al III-lea, care a domnit între 1182-1151 î.H.)[3]: constructorul camerei comorilor a lăsat o

[1] J. Topel, *On the Injustice of the Unjust Steward*, în Catholic Biblical Quarterly 37 (1975), p. 216; E. X. Heatherley, *Parables of Christ*, Austin, Balcony Publishing, 1997, p. 257.

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentar la Sfînta Evanghelie de la Luca*, trad. Gh. Băbuț, Ed. Pelerinul Român, Oradea, 1998, p. 217.

[3] Constantin Daniel, *Cultura spirituală a Egiptului Antic*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1985, p. 460; Lloyd, A. B., *Herodotus Book II.* Commentary *99-182*, Leiden, Brill, 1988, p. 115.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

intrare secretă, iar după moartea sa, cei doi fii ai săi au furat din ea. Unul din cei doi fraţi a căzut în capcană şi celălalt frate l-a decapitat, astfel încît să nu poată fi recunoscut. Ca urmare, la cererea mamei lor, fratele supravieţuitor a obţinut trupul celuilalt frate, ameţind şi păcălind gărzile. După alte evenimente, în care şi-a dovedit inventivitatea - ajungînd chiar la seducerea fetei regelui (căreia i-a povestit întîmplarea) - regele a fost uluit. El a admirat isteţimea şi îndrăzneala slujitorului şi i-a dat fiica lui de soţie, pentru remarcabilele sale abilităţi[4].

Mai există şi alte relatări despre oameni isteţi care, acţionînd ca ticăloşi şi necinstiţi, au primit ulterior laude de la stăpîni.

Limitele textuale ale parabolei

Pilda începe la Lc 16,1 şi se încheie la 16,9 prin aplicaţia sau cuvîntul moralizator: „Şi Eu zic vouă: Faceţi-vă prieteni cu bogăţia nedreaptă, ca atunci, cînd veţi părăsi viaţa, să vă primească ei în corturile cele veşnice”[5].

Cercetătorii continuă să aducă argumente care să arate unde mai exact se sfîrşeşte parabola. Începutul parabolei „ἄνθρωπός τις” („o anume persoană”), un început foarte comun (14,16, 15,11, 16,19, 19,12) nu este contestat. Sfîrşitul parabolei este plasat în mai multe variante la 16,7; 8a, 8b, şi chiar 9.

Crossan pledează pentru un final mai timpuriu al parabolei, afirmînd că înşelătorul, care s-a organizat fără odihnă într-o situaţie de criză, a jucat farsa stăpînului său pînă la sfîrşitul versetului 7. Opinia poate fi criticată prin faptul că intriga principală care iniţiază relatarea înşelăciunii iconomului se prelungeşte pînă la versetul 8a. Cei ce ascultă, argumentează el, sînt conduşi de la început să anticipeze răspunsul stăpînului la tot ce a făcut iconomul.

Cei care susţin finalul parabolei la versetul 8a, găsesc de neconceput ca stăpînul parabolei, după ce a suferit aşa o pierdere, să îl laude pe iconom.[6] Ei sugerează că ὁ κύριος („stăpînul”) se referă la Iisus, care intervine în relatare şi îl laudă pe iconom[7]. Suporterii acestei alternative privesc către văduva stăruitoare din Lc 18,6 cînd Mîntuitorul intervine în parabolă, însă aici este urmat de un citat referitor la judecător.

Se pare că, totuşi, cei care sfîrşesc parabola la versetul 8a au cele mai puternice argumente de partea lor deoarece este reamintită situaţia stăpînului din parabola lucrătorilor viei, sau de tatăl din pilda fiului risipitor, de gazda din cina cea mare, sau de samarineanul care devine exemplu pentru alţii, adică se oferă soluţia moralizatoare. Încălcarea regulilor, pe care toţi se aşteaptă a fi urmate, permite descoperirea de către auditor a unui nou set de norme, care le profanează pe cele vechi, dar care duc spre Rai.

---

[4] A. J. Hultgren, *The Parables of Jesus. A Commentray*, Grand Rapids, Eerdmans, 2000, p. 148.

[5] Arhim. Serafim Papacosta, *Parabolele Domnului*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2005, p. 297.

[6] John Dominic Crossan, *In Parables*, San Francisco, Harper & Row, 1973, p. 109; B. B. Scott, *Hear Then the Parable: A Commentary on the Parables of Jesus*, Minneapolis, Fortress Press, 1989, p. 260.

[7] Joachim Jeremias, *Rediscovering the Parables*, New York, Scribner, 1966, p. 34; Craig L. Blomberg, *Interpreting the Parables*, Downers Grove, IVP, 1990, p. 246; A. Plummer, *St. Luke*, Edinburgh, T & T Clark, 1901, p. 384-385.

BDD-A118 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

Limbajul folosit („fii ai luminii" sau „fii ai veacului acestuia"), în redarea lucanică, deşi nu este regăsit în Faptele Apostolilor, este folosit în manuscrisele de la Marea Moartă, trimiţînd exprimarea sfîntului evanghelist spre iudaismul palestinian al secolului I î. Hr.

Personajele

Avînd stabilite limitele textuale ale parabolei, să analizăm personajele parabolei. Primul personaj este „un anume om bogat care avea un iconom" (v. 1-2)[8]. Anterior, cei bogaţi sînt prezentaţi ca cei condamnaţi de Iisus (6,24), sînt persoane care găsesc siguranţă în bogăţia lor (12,16), şi care se angajează în contracte de reciprocitate socială cu cei de acelaşi statut, fără a ţine cont de ceilalţi cu un statut inferior (14,12; cf. 16,19-22).

Termenul πλούσιου („bogat") este un cuvînt folosit de sfîntul Luca pentru a reliefa mai bine relaţia bogat şi sărac din evanghelia sa, (cf. parabolei „Bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr" de la 16,19 şi „Bogatul căruia i-a rodit ţarina " de la 12,16).

Scott arată că, pentru auditoriul palestinian, identificarea unui personaj drept πλούσιου ("bogat"), „putea duce la o valoare negativă".[9] Aceasta ar servi ca un avertisment puternic pentru cei care ar identifica în omul bogat pe Iisus sau pe Dumnezeu, sugerînd că locul unde să căutăm înţelesul sau impactul nu este într-o simplă substituire a „referinţelor familiare alegorice de stăpîn, servitor şi datornici"[10].

Iconomul are autoritatea de a se ocupa de afacerile moşiei. El poate vinde şi împrumuta, poate aduna, ierta şi plăti datorii în numele stăpînului său. El îşi cîştigă existenţa prin comisioane sau taxe ce rezultă din diverse tranzacţii[11]. Din desfăşurarea parabolei reiese cu evidenţă că iconomul trebuie să înregistreze cu grijă toate tranzacţiile sale (conform tradiţiei rabinice copiile tranzacţiilor erau de obicei făcute în dublu exemplar – una pentru fiecare parte). În acest fel iconomul se ocupa de datornicii stăpînului său. Ei ar putea fi cei care au luat bunuri de la moşie - pentru care n-au plătit încă - sau arendaşi care s-au învoit să plătească cu o cantitate fixă de produse pentru renta anuală. Iconomul, astfel, se putea ocupa direct de persoanele care sînt îndatorate stăpînului său.

---

[8] David A. DeSilva, *The Parable of the Prudent Steward and its Lucan Context*, în Criswell Theological Review 6.2 (1993), p. 255-268.

[9] B. B. Scott, *A Master's Praise*, în Biblica 64, 2 (1983), p. 179. Bogaţii erau consideraţi despoţi, deoarece tratau servitorii mai săraci cu o aversiune crescîndă, în funcţie de puterea lor. Un studiu lexical în Evanghelia după Luca confirmă această ipoteză πλούσιου apare în 6,24; 12,16; 14,12; 16,19.21.22; 18,23. 25; 19,2 şi 21,2. Toţi cei zugrăviţi ca oameni bogaţi în text sînt - într-o formă sau alta - excluşi din comunitatea respectată sau sînt dezaprobaţi, exceptînd cazul lui Zaheu, care se reabilitează cînd acceptă a nu mai fi un notabil πλούσιο, oferind mai mult din jumătate din averile sale.

[10] Craig L. Blomberg, *op. cit.*, p. 245.

[11] Art. *Intendant*, în *Dictionnaire Encyclopedique de la Bible*, Pierre-Maurice Bogaert (ed.), Centre Informatique et Bible, Brepols, 1987, p. 618.

BDD-A118 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

Iconomul apare în scenă deja situat într-o poziție de dezavantaj. El este „pîrît în mod duşmănos", διεβλήθη[12], bogatului de către nişte acuzatori nespecificați. Fitzmyer consideră, din lipsa de auto-apărare a iconomului, că acuzațiile erau corecte[13]. Mişcarea rapidă de la acuzație la concediere creează impresia că iconomului nu i s-a oferit şansa să răspundă acuzațiilor aduse[14]. Lipsa dovezilor produce în iconom sentimentul vinovăției. Iconomul este chemat si demis din pozitia sa (cf. Lc 16,2). I se cer imediat registrele administrării sale. Deşi nu i se spune explicit, el urma să părăsească moşia (care era adăpostul/locuința lui) imediat. În orice caz el este un angajat, nu un sclav al stăpînului. Dacă ar fi fost un sclav n-ar fi fost concediat, ci degradat la o altă formă de lucru.

Asocierea între „iconomul credincios şi înțelept" din Lc 12,42 -privit ca un exemplu pozitiv de felul cum slujirea sa conduce spre calea Împărăției - alături de acest iconom necredincios, poate pruduce confuzie în rîndul auditoriului.

Între cele două personaje apar breşe în relația economică şi morală. Iconomul este acuzat de διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, de „a pierde identitatea sa", înțelegîndu-se că pierderea este a stăpînului în mod direct, nu a iconomului. Aici aflăm participiul aceluiaşi verb care apare în parabola fiului risipitor, care îşi pierde τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, „identitatea sa" din nou.

Autoritatea bogatului completează imaginea de început şi defineşte natura relatării pe care o auzim. Ἀπόδος τὸν λόγον„darea de seamă", asociată cu acțiunea de mai devreme φωνήσας „chemarea", creează o atmosferă a unei dări de seamă sau a unei stări de judecată. Acelaşi cuvînt este folosit în pilda talanților (19,15) unde servitorii trebuie să dea socoteală despre cum au folosit averea împărțită, în absența stăpînului lor[15].

Sintaxa celei de-a doua propoziții este complicată. Cuvîntul grecesc οὗτος ("acesta") se referă la οἰκονόμον („iconom") şi αὐτῷ („el") la ἄνθρωπος („om"). Sensul propoziției este că iconomul a fost acuzat de cineva că risipea bunurile stăpînului, iar acuzațiile i-au fost aduse la cunoştință de către stăpîn.

---

[12] Art. *diaba,llw* în *The Theological Dictionary of the New Testament,* (G. Kittel & G. Friedrich eds.), Grand Rapids, B. Eerdmans Publishing Company, Michigan, 2000, ediție electronică. Verbul este un hapax aici în evanghelii, dar este lingvistic înrudit cu διάβολον, „acuzatorul", sau mult mai des „falsul acuzator", ca în II Timotei 3,3, 3,11, sau Tit 2,3. Cu substantivul avînd asemenea conotații, unii s-ar putea întreba dacă e posibil sau nu ca verbul . διαβάλλειν să aibă de a face mai mult cu calomnia decît cu declarația credincioasă. Cf. *The Oxford Bible Commentary*, John Barton & John Muddiman (eds.), Oxford University Press, Oxford, 2001 p. 948.

[13] J. A. Fitzmyer, *Gospel According to Luke, X-XXIV*, Anchor Bible 28B, New York, 1984, p. 1097.

[14] B. B. Scott, *A Master's Praise*, p. 182; D van Daalen, *The Kingdom of Heaven is Like This*, London, Epworth, 1976, p. 52; Craig L. Blomberg, *Interpreting*, p. 244.

[15] Fraza ἀποδιωμι τὸν λόγον este folosită cu referințe speciale la judecata finală în Rom 14,12, Mt (12,36; 18,23 din Pilda celui ce datora zece mii de talanți), Evr 13,17 şi I Pt 4,5. Folosirea lui ἀποδυοι în Lc 12,59 şi în Fapte 19,40 se referă, de asemenea, la expresii legate de dreptate. Cf. J. A. Fitzmyer, *Luke*, p. 1096.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

Eliberarea din potențiala criză a iconomului, a fost marcată în prima parte prin întrebarea: „Ce să fac?"; Întrebări similare se găsesc în alte situații de criză în Luca-Faptele Apostolilor (3,10-14; 12,17-18; Fapte 2,37).

Raportul între elementul economic şi judecata eshatologică

Iconomul este demis, cu toate că îi este alocat o perioadă de timp nedefinită pentru a-şi pregăti raportul despre iconomia sa, probabil pentru succesorul său şi nu ca o apărare care l-ar putea reabilita. El este demis, şi totuşi deține puterea legală să acționeze (într-un anumit sens) pentru o perioadă scurtă[16]. Relatarea menține tensiunea prin crearea acestei scheme de „deja/nu încă" pentru raport sau judecată.

În lumina apropierii Împărăției lui Dumnezeu, Jeremias vede acțiunea „îndrăzneață, fermă şi calculată" a iconomului ca un răspuns exemplar în situația crizei eshatologice la care face față[17].

Versetul 3 aduce auditorii mai aproape de personajul iconomului descoperindu-i gîndurile în fața acestora printr-un monolog[18]. În sine, monologul are rolul de a face audiența să se identifice mai departe cu iconomul. Luată împreună cu celelalte parabole, această reflecție internă sugerează importanța uriaşă a momentului de criză şi de decizie.

Iconomul se gîndeşte ce fel de slujbă şi-ar putea găsi dacă ar fi înlăturat din slujire, sau dacă ar putea trăi din bunăvoința altora. Vameşii şi desfrînatele ar putea cu siguranță să îl simpatizeze, dar aceasta înseamnă să abandoneze compania comercianților cinstiți şi a administratorilor îndestulați material. Iconomul îşi recunoaşte limitele, stabilind un plan care se bazează pe puterea lui de execuție.

În primul rînd, iconomul respinge un plan de acțiune în care se poate baza pe el însuşi. De asemenea, nu concepe un plan prin care să se bazeze pe generozitatea lor, fără nici o implicare din partea sa. El amanetează capital material pentru datorii relaționale.

În al doilea rînd, termenii μεταστηθῶ („cînd voi fi dat afară") şi δέξωνται („ei mă vor primi"), se referă explicit la iconomia personajului şi la casele debitorilor, exprimînd un raport financiar şi altul de judecată. Aceste două concepte - amenințarea de a fi dat afară şi speranța de a fi bine primit - devin cele două coordonate ale rațiunii iconomului.

---

[16] G. B. Caird, *Saint Luke*, New England, Penguin, 1963, p. 187.

[17] Joachim Jeremias, *Rediscovering*, p. 144; Philip Sellew, *Interior Monologue as a Narrative Device in the Parables of Luke*, în Catholic Biblical Quarterly 54, no. 3 (1992), p. 239.

[18] Structura ἐν ἑαυτῷ - („în sine/pentru sine") combinată cu unele verbe legate de rostire, gîndire ori acțiune apare în împrejurări importante în alte trei parabole ale lui Luca: Bogatul căruia i-a rodit țarina (12,17), Fiul Risipitor (15,17) şi Judecătorul nedrept (18,4). Pilda vameşului şi a fariseului (18,11) foloseşte această structură cu un verb legat de rugăciune şi astfel se îndepărtează într-un fel de accentul reflexiv din celelalte patru parabole. Toate cele patru personaje cărora li se atribuie aceste solilocvii sînt confruntate cu o situație care cere răspuns imediat. Mizele variază de la pacea spirituală pînă la însăşi supraviețuirea, dar dinamica esențială este aceeaşi. Trei personaje realizează natura situației lor grele şi acționează pozitiv şi cu succes. Bogatul care-şi adună averi dezvăluie faptul că el nu realizează importanța momentului, iar prin neatenția şi indecizia sa moare în stare de confuzie, fără un acord cu Dumnezeu.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

Planul iconomului este de a-l sărăci pe bogat de capitalul său care a fost împrumutat[19], folosind practica scrierii unui act de datorie pentru suma împrumutată plus dobînda, neobservîndu-se nici o diferență față de ceea ce este scris pe factura oficială[20]. Învățații au demonstrat permisivitatea scrierilor rabinice de a susține această practică ca un mod de a face afaceri profitabil, fără a încălca litera legii. De aici apar practicile de cămătărie bine organizate în Palestina împotriva legii israelite.

Învățăm din fapta sa, că fiindu-i frică să nu fie alungat din casele oamenilor, iconomul reduce obligațiile financiare ale debitorilor stăpînului său. Legătura între acestea două se transformă prin jocul cuvîntului „a primi" - tradus ca „bun primit" în v. 4 , precum şi „ia" în v. 6 şi 7.

Cine va oferi ospitalitate iconomului? Cei care, au fost, „primiți" în acordurile de împrumut care au fost modificate

Cantitățile implicate în renegocierea datoriilor sînt destul de mari (vezi Ezdra 7, 21 -24): reflectă producția unei livezi de măslini considerabile şi a unei suprafețe de douăzeci-douăzeci şi cinci ori mai mare decît o fermă a unei familii obişnuite. Că acest stăpîn a dat soldurile de împrumut pentru aceste proporții marchează că el era un om bogat, într-adevăr, iar aceste date indică valoarea datoriei iertate de iconom.

Un *bat* avea aproximativ *30 litri.* O datorie foarte mare, reprezentînd recolta de la aproape 450 de măslini, o valoare de aproximativ *1000 de dinari*. Un *cor* avea între *350-400 1itri*. O datorie foarte mare, reprezentînd recolta de pe aproape 100 de acri, o valoare între *2500-3000 de dinari.* Probabil dobînda pretinsă inițial de către administrator datornicilor includea şi un comision pentru el; scăzînd din datorie acesta ajunge la valoarea nominală a datoriei, cîştigînd astfel bunăvoința datornicilor. Iscusința iconomului a stat în faptul că a ştiut să se folosească de mijloacele de care dispunea, asigurîndu-şi astfel viitorul[21].

Prin reducerea atît de generoasă a acordurilor de împrumut, iconomul a făcut debitorilor o favoare semnificativă; pentru că el rămîne în continuare iconom al bogatului, acordurile sale cu aceşti debitori fiind obligatorii[22]. Împrumutarea banilor şi perceperea dobînzii (lucru interzis, de exemplu în Exod 22,24; Lev 25,35-37), prezintă o ficțiune juridică, care a fost concepută prin plata dobînzilor proiectate, modificat față de cea scrisă în creditul inițial. În v. 5-7 iconomul este detaşat pur şi simplu de acest interes, comisionul său şi angajarea în activitățile necinstite. În mod similar se postulează că iconomul este cel ce are puterea de a

[19] J. R. Donahue, *The Gospel in Parable*, Philadelphia, Fortress, 1988, p. 165.

[20] J. A. Fitzmyer, *Luke*, p. 1098.

[21] *Biblia, Noua Traducere în limba română* (NTR), International Bible Society, 2007, p. 1347. A se vedea şi *Biblia sau Sfînta Scriptură, comentată de I.P.S. Anania Bartolomeu*, ediția jubiliară a Sf. Sinod, EIBMBOR, Bucureşti, 2001, care contorizează pentru un batos cantitatea de 37 litri, iar întreaga cantitate a datornicului în untdelemn la 3700 de litri.

[22] Joel B., Green, *The Gospel of Luke*, New International Commentary on the New Testament, Eerdmans, 1997, p. 592-594.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

elibera debitorii din dobînda percepută împotriva împrumuturilor, în contradicție cu legea evreiască împotriva cametei[23].

Un punct de vedere alternativ este oferit de Fitzmyer[24] şi J. R Donahue[25], a căror problemă fundamentală este axată pe recomandarea aparentă a practicilor necinstite din v. 8. Încercarea de a rezolva această problemă, îl prezintă în cele din urmă pe iconomul care nu este de fapt „necinstit" (v 8), ci a fost angajat să se ocupe printr-un mijloc nedrept de creditare de bani. Dacă ne amintim că Iisus este naratorul din această parabolă, ne dăm seama că Iisus etichetează iconomul necinstit ca înțelept, în timp ce, omul bogat în ceea ce priveşte statutul său este văzut foare „subtil" ca fiind nedrept.

Iconomul a devenit binefăcătorul celor ce au împrumutat şi, în schimb, se poate aştepta la reciprocitate prin ospitalitatea oferită de aceştia, primindu-l astfel în casele lor. Iconomul a luat astfel avantajul statutului său de acum, folosind intervalul de timp în care el a fost iconom şi face o contabilitate de gestionare a averii (v 2), asigurîndu-şi viitorul.

Stăpînul nu felicită iconomul pentru lipsa de onestitate, ci pentru prudența lui în afaceri. „Fiii veacului acestuia", observă Mîntuitorul, trebuie să înțeleagă cum funcționează lumea şi cum se utilizează totul pentru a avea beneficii; de ce „fiii luminii" nu înțeleg care sînt modalitățile de a intra în Împărăția lui Dumnezeu?

Sfatul lui Iisus „de a face prieteni" prin împrumuturi are baze în convențiile sociale din lumea greco-romană, prin care prietenia şi considerațiile economice erau inseparabile. Prietenii în antichitatea romană era exprimată prin a fi „superiori", „egali" sau „mai mici", în funcție de resursele lor relative. Prietenii au fost implicați în forme de patronaj, deşi termenul de prieten „a fost angajat pentru a salva problemele sociale, financiare".

„Egalitatea prietenilor", pe de altă parte, a fost legată de statutul similar şi posesiunea unor resurse echivalente. Utilizarea de bani pentru a face prieteni, se referă şi la realitatea socială: schimburile de bani create, întreținute, sau prin diversele forme solidificate, sînt dependente de prietenie. În v. 4-7, iconomul a folosit averea stăpînului său pentru a-şi cîştiga prietenii care l-ar rambursa cu ospitalitate[26].

Abia în acest moment vedem care este analogia cu v. 4-7. Ucenicii Mîntuitorului sînt sfătuiți să se face prieteni cu Mamona, pentru a fi siguri că forma de a da celor în nevoie, sau forma unică de anulare a datoriilor (cf. 4,18-19; 6,35; 7,41-42; 11,4), poate apropia de Împărăția cerurilor. Aceasta se datorează predicii sale anterioare prin care ucenicii ar trebui să practice împrumutul fără speranța de a-l primi înapoi (6,32-35), şi aceştia trebuie să pună învățătura Sa în aplicare,

[23] John G. Lygre, *Of what Charges? (Luke 16:1-2)*, în Biblical Theology Bulletin: A Journal of Bible and Theology 32 (2002), p. 24.

[24] J. A. Fitzmyer, *Luke*, p. 1094-1101.

[25] J. R. Donahue, *The Gospel*, p. 165.

[26] David Buttrick, *Speaking Parables: A Homiletic Guide*, Louisville, Westminster John Knox Press, 2000, p. 214.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

aşteptările legate de ucenicii care ar da celor care au fost incapabili de a da celor de la care nu nădăjduiesc să primească, este strîns legată şi de cele oferite către cei săraci. Este apreciat cadrul narativ lucan în care Iisus oferă sfaturi legate de dispunerea de posesiuni (şi ospitalitate) în numele celor săraci, cu înțelegerea faptului că, în timp ce mamona va dispărea, comoara veşnică va fi asigurată, prin milostenie (în special 12,33; 14, 12-14).

„Această generație" se bazează pe o caracterizare de timp împărțit în două epoci, epoca prezentă şi ceea care va veni (vezi 20, 34-35). În acest fel, opus „acestora", generația „veacului acestuia" este implicată în necredință şi răutate. Înțelepciunea „filor luminii", înseamnă o direcție nouă, de la vîrsta ce o să vină.

Dacă ei au înțeles modul prin care noi putem să ajungem la veşnicie, cum ar fi aceasta manifestată în practicile lor? Pur şi simplu, ar utiliza „averea necinstită" pentru a „face prieteni" pentru că ei astfel ar putea intra „în împărăția veşnică" (v 9). „Averea" (sau Mamona) este caracterizată ca fiind „necinstită" în acelaşi fel în care necinstit a fost şi iconomul. Ambele aparțin acestei veşnicii; într-adevăr, vorbind despre moartea sa, Iisus insinuează că Mamona nu are loc în veacul ce va veni (cf. 12,33).

La Lc 18, 10-11 Mîntuitorul valorifică printr-o serie de opoziții: credincios / necinstit, credincios / necredincios, puțin / mult, bogăția necinstită / bogăția adevărată - ale căror conotații sînt determinate prin imediata lor contextualizare, predarea parabolică de la v. 1-9 (în special v. 8-9)[27].

Prin urmare, „credinciosul în foarte puțin" este privit în legătură cu fidelitatea privitoare la „averea necinstită" şi înseamnă că ambele expresii se bazează pe practicile recomandate în v. 9[28]. Fidelitatea, atunci, este evidențiată în anularea datoriilor şi în milostenii oferite celor săraci. Aceste comportamente cresc prin dispoziții modelate de orientarea spre generația ce va să vină, şi aşa sînt înrădăcinate într-un angajament față de solidaritatea legată de munca ce depăşeşte liniile sociale.

„Bogăția necinstită" este în contrasta cu „bogăția adevărată" într-un mod care aminteşte de 12,33, cu referire la asigurarea că aceasta este „nădejdea pentru comoara în ceruri", prin vînzarea bunurilor şi generozitate față de cei săraci (a se vedea, de asemenea, 16,9).

În conformitate cu perspectiva istoriei, veacul actual va fi urmat de o „vîrstă ce va să vină"; chiar şi în prezent fidelitatea este determinată de capacitatea cuiva de a se orienta în jurul veacului ce vine şi, prin extensie, prin capacitatea cuiva de a reflecta slujirea sa în legătură cu împărăția lui Dumnezeu. Chiar dacă „averea necinstită" este o realitate de vîrstă prezentă, utilizarea acestei bogății poate fi „cinstită" (adică, determinată de angajamentul la o ordine a lumii prezente) sau „credincioasă" (adică, determinată de valorile noii epoci).

---

[27] Dwaine Greene, *The Parable of the Unjust Steward as Question and Challenge*, în The Expository Times 112 (2000), p. 85.

[28] Ryan S. Schellenberg, *Which Master? Whose Steward? Metalepsis and Lordship in the Parable of the Prudent Steward (Lk. 16.1-13)*, în JSNT 30 (2008), p. 285.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

Prin urmare, în ciuda inflexibilității aparente a opoziției lui Dumnezeu şi bogăției în v. 13, această opoziție nu poate fi înțeleasă în categorii ontologice, ca şi cum Dumnezeu şi bogăția s-au închis pentru totdeauna în lupta dintre bine şi rău. În tradiția evreiască, avere (sau „mamona") nu este în mod inerent rău, dar, în prezentarea lucană, nici nu se poate rămîne neutru în relația unei persoane cu ea.

Bogăția este fie utilizată cu fidelitate în slujba lui Dumnezeu şi –în solidaritate astfel cu şi în numele celor în nevoie- sau, ca în v. 33, în numele unui rău personificat, cosmologic, caz în care slujirile sînt pervertite. Potrivit lui Luca, dobîndirea de avere se manifestă prin furt şi exploatarea necontrolată, consumul ostentativ şi nerespectarea generală față de străini, precum şi a persoanelor fără statut social, aflate în nevoie.

Interesantă este intersectarea portretului lui Luca în prezentarea lui Filon din Alexandria în *De vita contemplativa* făcută esenienilor: „Pentru că disprețuiesc bogățiile, aceştia trebuie să participe la o comunitate admirabilă „de bunuri", astfel încît nimeni nu poate fi găsit într-o stare de sărăcie sau de bogăție exagerată". Asta este înțelegerea lor legată de natura bogăției ce duce în solidaritate socială - nu prezintă un fel de program social prevăzut de Luca în narațiunea sa, ci o formă de libertate socială, totuşi solidară[29].

Odată ce legătura în legătura dintre Dumnezeu şi avere a fost identificată, în mod clar imposibilitatea de a le deservi pe amîndouă în acelaşi timp problema devine evidentă. Deoarece aceşti doi stăpîni au cereri diametral opuse motivate subiectiv, astfel de cereri pot fi antitetice, iar sluga nu îi poate servi pe amîndoi. Domnul nostru subliniază imposibilitatea slujirii în dublă direcție prin utilizarea şi asocierea de termeni contradictorii (iubire, ură), precum şi de onoare şi ruşine (dedic, disprețuiesc).

Parabola se sfîrşeşte surprinzător: Stăpînul l-a lăudat pe iconom pentru nedreptate, deşi s-a purtat necinstit. Stăpînul parabolei a suferit pierderi substanțiale, dar noua datorie poate fi considerată, după cerințele legii mozaice, „un pic sau un fleac". Este ruşinos, dar chiar este nedrept sau necinstit? Iconomul este lăudat pentru planul lui subtil. Ciudățenia de a vedea un bărbat care tocmai a fost păcălit lăudîndu-l pe înşelător nu este prea diferită de ciudățenia comportamentului proprietarului care plăteşte angajaților săi aceeaşi sumă de bani (Mt 20,1-15) sau a tatălui milostiv care primeşte înapoi acasă, cu brațele deschise, pe fiul risipitor (Lc 15, 11-32). Nu se încearcă să se găsească o explicație la aceste anomalii, chiar dacă - dovedind că stăpînul încerca să iasă cît mai bine din această situație acceptă actul iconomului[30], asemenea unui om de afaceri cinic care aplaudă un tovarăş care se pretindea artist[31] - se potrivesc ideii acestei parabole, regăsit în răspunsul iconomului la situația de criză. Iconomul s-a mutat din poziția de a fi demis şi

[29] Constantin Daniel, *Filon din Alexandria, membru de seamă al mişcării esenienilor din Egipt,* în Studii Teologice XXVVII (1975), nr. 7-8, p. 617.

[30] G. B. Caird, *Saint Luke*, p. 187-188.

[31] E. M. Poteat, *Parables of Crisis*, New York, Harper and Bros, 1950, p. 155.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

aruncat în stradă într-o poziție favorabilă datorită rapidității cu care a rezolvat cerința momentului.

Sînt multe întrebări lăsate fără răspuns în parabolă, ca de exemplu: iconomul s-a purtat necinstit de-a lungul carierei sale? Rămîne în slujirea de iconom, pentru că a renunțat la dobînda pentru sine şi pentru stăpînul său, concentrîndu-se asupra recuperării datoriilor? Apelativul οἰκονόμος τῆς ἀδικίας este folosit pentru a-l numi necinstit pe cel care, pînă la un anumit punct, a făcut acte necinstite.

Din punct de vedere gramatical, genitivul τῆς ἀδικίας este un genitiv subiectiv, putînd fi tradus prin „necredinciosul iconom". Fitzmyer, expunînd interpretarea tradițională, consideră că un semitism de construcție este exprimat în această sintagmă.[32] Expresiile care urmează în versetul 8b, „fiii luminii" şi „fiii veacului" - ambele avînd legătură strînsă cu expresiile Qumranice şi de aceea avînd duplicate semite[33] - nu concordă cu concluzia lui Fitzmyer. Avem de a face de fapt cu „fii ai luminii" şi nu cu „fii luminoşi".

De asemenea în 2 Pt 2,13-15, autorul vorbeşte despre μισθὸν ἀδικίας, o plată pentru cei care se poartă nedrept, şi nu o plată nedreaptă.

Aceste considerente ar putea justifica căutarea sensului dincolo de simple semitiseme pentru a explica apelativele οἰκονόμος τῆς ἀδικίας, μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας şi κριτὴς τῆς ἀδικίας („judecătorul cel nedrept" din Lc 18,6). Genitivul τῆς ἀδικίας este adăugat pentru a defini sfera în care iconomul acționează, în a cărei limite el s-a preocupat de soarta sa şi a răspuns corespunzător aşteptărilor stăpînului. Următoarea mişcare necesară pentru auditor este de a găsi relația între iconomie, judecată şi mamona din lumea nedreptății, de aici, şi modul în care se poate pătrunde în împărăția luminii.

Folosirea cuvîntului γενεά aici face un apel să luăm în considerare diviziunea dintre veacuri, nu doar ca simple generații, de-a lungul momentelor eshatologice. Cînd Sfîntul Petru afirmă în Fapte 2,40, „Mîntuiți-vă de acest neam viclean", adaugă generației care trăieşte în Palestina sau în zona mediteraneană - aşa cum face de-a lungul cărții Faptelor Apostolilor Sf. Luca - o calitate cosmică, γενεά corespunzînd „acestui veac rău de acum" (Gal 1,4).

Răspunsul iconomului şi lucrarea noastră

Parabola este - în esență - un apel la a se purta şi a se alinia pe sine φρονίμως „cu înțelepciune", în lumina crizei în care se găseşte auditorul. Ea descrie mişcarea unui necredincios de pe tărîmul excluderii pe cel al favorii, de pe tărîmul acestei lumi (al nedreptății) pe tărîmul Împărăției ce va să vină („al dreptății").

Parabola îndeamnă să ne pregătim pentru momentul eshatologic, prin folosirea decentă a bunurilor materiale (v. 9)[34], lucrînd calitățile pe care le avem (v. 10-12), într-o relația decentă cu stăpînii (v. 13).

Sfîntul Chiril numeşte trecerea spre judecata de apoi din această parabolă, prin lucrare şi re-valorizare a bunurilor trecătoare, drept „calea de salvare pentru

[32] J. A. Fitzmyer, *Luke*, p. 1101.
[33] *Ibidem*, p. 1108.
[34] Joachim Jeremias, *Rediscovering*, p. 34-36.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

bogați”[35]. Corecta iconomie, împărțirea averii cu săracii, aceste lucruri salvează un bogat de la căderea în iad (16,19-34).

J. Topel plasează parabola în legătură cu cele trei parabole care o preced, conturînd o lume a datoriilor şi a datornicilor ca imagine a păcatului şi a păcătoşilor.[36] Datoriile anulate şi iertarea sînt principalele împliniri ale iconomului necredincios.

Byrne începe cu versurile despre Lege în Lc 14-18, notînd accentul pus pe înlocuirea legii mozaice pe de o parte şi permanența ei pe partea cealaltă[37]

Textul îmbină temele folosirii decente a bogăției, evlavia hotărîtoare într-un timp de criză şi cererea constantă a Legii care vine pentru cel evlavios cu bogăție, putere, şi cu poziția de a sluji celor neputincioşi şi celor săraci[38]. Ceritudinea venirii judecății Împărăției lui Dumnezeu planează asupra bogăției şi asupra relațiilor față de ceilalți, pentru ca atunci cînd „uşilor se vor închide”, să fim primiți în locaşurile veşnice.

Bibliografie

Biblia, Noua Traducere în limba română (NTR), International Bible Society, 2007

Biblia sau Sfînta Scriptură, comentată de I.P.S. Anania Bartolomeu, ediția jubiliară a Sf. Sinod, EIBMBOR, Bucureşti, 2001

Byrne, B., *Forceful Stewardship and Neglectful Wealth*, în Pacifica 1 (1988)

Blomberg, Craig L., *Interpreting the Parables*, Downers Grove, IVP, 1990, p. 246

Buttrick, David, *Speaking Parables: A Homiletic Guide*, Louisville, Westmister John Knox Press, 2000

Caird, G. B., *Saint Luke*, New England, Penguin, 1963

Crossan, John Dominic, *In Parables*, San Francisco, Harper & Row, 1973, p. 109

Daniel, Constantin, *Cultura spirituală a Egiptului Antic*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1985, p. 460

Daniel, Constantin, *Filon din Alexandria, membru de seamă al mişcării esenienilor din Egipt*, în Studii Teologice XXVVII (1975), nr. 7-8

DeSilva, David A., *The Parable of the Prudent Steward and its Lucan Context*, în Criswell Theological Review 6.2 (1993), p. 255-268

Dictionnaire Encyclopedique de la Bible, Pierre-Maurice Bogaert (ed.), Centre Informatique et Bible, Brepols, 1987Donahue, J. R., *The Gospel in Parable*, Philadelphia, Fortress, 1988

Fitzmyer, J. A., *Gospel According to Luke, X-XXIV*, Anchor Bible 28B, New York, 1984

Green, Joel B., *The Gospel of Luke*, New International Commentary on the New Testament, Eerdmans, 1997

[35] Sf. Chiril al Alexandriei, *trad. cit*., p. 218.

[36] John L. Topel, *On the Injustice...*, p. 224-225.

[37] B. Byrne, *Forceful Stewardship and Neglectful Wealth*, în Pacifica 1 (1988), p. 11.

[38] Antonie Plămădeală, *Coordonate pentru o teologie a slujirii*, în Ortodoxia XXXI, (1979), nr. 1, p. 168-181.

BDD-A118 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)

Greene, Dwaine, *The Parable of the Unjust Steward as Question and Challenge*, în The Expository Times 112 (2000)

Hultgren, A.J., *The Parables of Jesus. A Commentray*, Grand Rapids, Eerdmans, 2000, p. 148.Lloyd, A. B., *Herodotus Book II.* Commentary *99-182*, Leiden, Brill, 1988, p. 115.

Jeremias, Joachim, *Rediscovering the Parables*, New York, Scribner, 1966, p. 34

Lygre, John G., *Of what Charges? (Luke 16:1-2)*, în Biblical Theology Bulletin: A Journal of Bible and Theology 32 (2002)

Papacosta, Arhim. Serafim, *Parabolele Domnului*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2005, p. 297

Plămădeală, Antonie, *Coordonate pentru o teologie a slujirii*, în Ortodoxia XXXI, (1979), nr. 1, p. 168-181

Plummer, A., *St. Luke*, Edinburgh, T & T Clark, 1901

Poteat, E. M., *Parables of Crisis*, New York, Harper and Bros, 1950

Schellenberg, Ryan S., *Which Master? Whose Steward? Metalepsis and Lordship in the Parable of the Prudent Steward (Lk. 16.1-13)*, în JSNT 30 (2008)

Scott, B. B., *A Master's Praise*, în Biblica 64, 2 (1983), p. 179

Scott, B. B., *Hear Then the Parable: A Commentary on the Parables of Jesus*, Minneapolis, Fortress Press, 1989, p. 260

Sellew, Philip, *Interior Monologue as a Narrative Device in the Parables of Luke*, în Catholic Biblical Quarterly 54, no. 3 (1992)

Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentar la Sfînta Evanghelie de la Luca*, trad. Gh. Băbuț, Ed. Pelerinul Român, Oradea, 1998, p. 217.

The Oxford Bible Commentary, John Barton & John Muddiman (eds.), Oxford University Press, Oxford, 2001

The Theological Dictionary of the New Testament, (G. Kittel & G. Friedrich eds.), Grand Rapids, B. Eerdmans Publishing Company, Michigan, 2000, ediție electronică

Topel, J., *On the Injustice of the Unjust Steward*, în Catholic Biblical Quarterly 37 (1975), p. 216; E. X. Heatherley, *Parables of Christ*, Austin, Balcony Publishing, 1997, p. 257

BDD-A118 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:20 UTC)